

Kritik mot en rådmän för att bl.a. ha överlämnat till en socialnämnd att utforma hur ett umgänge skulle gå till

Beslutet i korthet: Under en huvudförhandling i ett mål som gällde vårdnad och umgänge förde parterna diskussioner om att träffa en samförståndslösning. Den rådmän som var ordförande vid förhandlingen tog därvid kontakt med en företrädare för socialnämnden för att ta reda på förutsättningarna för umgänge med s.k. umgängesstöd. Rådmanen vidareförmedlade information han fått vid samtalet och detta låg delvis till grund för en samförståndslösning som parterna därefter träffade. Tingsrätten meddelade en vecka senare dom i enlighet med överenskommelsen. Rådmanen dokumenterade inte sina kontakter med socialnämnden, och i den del av domslutet som gällde umgänge med umgängesstöd hade tingsrätten lämnat åt socialnämnden att bestämma de närmare förutsättningarna för umgänget. Det framkom senare att det inte fanns möjlighet att påbörja umgängesstödet i enlighet med vad som angetts i domen.

I beslutet gör JO bl.a. uttalanden om att ett yttrande enligt 6 kap. 15 c § föräldrabalken som huvudregel ska vara skriftligt och om vikten av att tingsrätten noggrant dokumenterar inhämtade muntliga uppgifter. JO påminner vidare om att det är tingsrätten som ska ange tid, plats och omfattning i ett beslut om umgänge och att detta inte kan delegeras till socialnämnden.

Anmälan

I en anmälan till JO den 18 oktober 2021 framförde AA klagomål mot Ystads tingsrätt och rådmannen BB med anledning av handläggningen av ett tvistemål om vårdnad och umgänge. Han gjorde bl.a. gällande att BB vid huvudförhandlingen i målet hade lämnat felaktiga besked om socialnämndens möjligheter att omgående tillhandahålla umgängesstöd, vilket fått till följd att det umgänge som tingsrätten hade beslutat om i domen inte kunde verkställas som avsett, och att domen inte var tillräckligt preciserad i denna del.

Utredning

JO hämtade inledningsvis in dagboksblad, protokoll från huvudförhandlingen och domen i tingsrättens mål nr T 3386-19. Av handlingarna framgick i huvudsak följande.

Huvudförhandlingen i målet ägde rum den 29 september 2021. Parterna träffade då en överenskommelse om vårdnad och umgänge och begärde att tingsrätten skulle döma i enlighet med denna. Tingsrätten meddelade dom en vecka senare. Av punkten 2. a. i domslutet framgick bl.a. att under perioden från den 30 september 2021 till den 31 december 2021 skulle umgänge mellan AA och barnen ske med hjälp av umgängesstöd, tre timmar varje vecka, på en tid och en plats som bestämdes i samråd mellan parterna och socialnämnden. Av punkten 3. i domslutet framgick att det som tingsrätten beslutat om vårdnad och umgänge skulle gälla även för tiden fram till dess att domen fick laga kraft. Det framgick inte av vare sig protokollet eller dagboksbladet om tingsrätten innan domen gavs inhämtade något yttrande från socialnämnden om umgängesstöd.

JO begärde att Ystads tingsrätt skulle yttra sig över AA:s anmälan. Yttrandet skulle särskilt avse följande.

- Om tingsrätten inhämtade ett yttrande i enlighet med 6 kap. 15 c § föräldrabalken, FB, och på vilket sätt yttrandet i sådant fall dokumenterades.
- Hur utformningen av punkten 2. a. i domslutet förhöll sig till regleringen i 11 kap. 5 § regeringsformen, RF.
- Skälen till att domen inte avkunnades vid huvudförhandlingen samt om den delen av umgängesbeslutet i punkten 2. a. som avsåg tid före det att domen meddelades var verkställbar.

Tingsrätten inkom genom tf. lagmannen CC med följande remissvar:

Allmänt

Tingsrätten har noterat att det är relativt vanligt att tingsrätter utformar förordnanden om umgänge med umgängesstöd på det sätt som BB har gjort när förordnandet – som i det aktuella fallet – baserar sig på en överenskommelse mellan föräldrarna. Lika vanligt förefaller det vara att rätten i samband med diskussioner inför sådana överenskommelser inhämtar ett muntligt yttrande från socialnämnden.

Den beskrivna ordningen synes motiverad av praktiska skäl. Dels säkerställs på detta sätt att socialnämnden alls kan utse en person som kan vara umgängesstöd, dels möjliggörs för föräldrarna och umgängesstödet att vid behov justera tiden och platsen för umgänget i syfte att säkerställa att det umgänge som tingsrätten ansett vara bäst för barnet också blir av.

Med detta sagt är tingsrätten medveten om att ett skriftligt yttrande ofta ger bäst förutsättningar för att omständigheterna i det enskilda fallet allsidigt ska kunna belysas liksom att det saknas författningsstöd som gör det möjligt för rätten att på detta sätt delegera beslutsfattandet av tid för umgänget till socialnämnden (jfr JO:s dnr 1325-2020).

Svar på JO:s frågor

1. Anmälaren och BB synes ha olika uppfattning om vilka besked BB har fått från företrädare för familjerätten i Trelleborg om möjligheterna att tillhandahålla umgängesstöd. Tingsrätten kan inte ha någon uppfattning i den frågan då det inte finns något yttrande enligt 6 kap. 15 c § föräldrabalken dokumenterat i målet. Tingsrätten har inte heller någon annan uppfattning än att socialnämndens inställning i normalfallet bör anges i ett skriftligt yttrande som ges in till domstolen.

Inget hindrar emellertid att tingsrätten i stället muntligt inhämtar detta yttrande och många gånger kan det nog – särskilt inom ramen för diskussioner om samförstånds lösningar som i det aktuella fallet – finnas starka praktiska skäl till att inhämta yttrandet på det sättet. BB skriver i sitt eget yttrande att han har haft en muntlig kontakt med företrädare för familjerätten i Trelleborg om möjligheterna att tillhandahålla umgängesstöd. Enligt tingsrätten har därigenom ett yttrande enligt 6 kap. 15 c § föräldrabalken inhämtats i målet. Som BB också medger är det naturligtvis en brist att uppgifterna inte har dokumenterats i målet.

2. JO har i tillsynsärendet som nämns ovan konstaterat att en sådan utformning av ett förordnande av umgänge med umgängesstöd som förekommer i punkten 2 a. i det aktuella domslutet inte varit lagligt grundat (se JO:s dnr 1325-2020). Tingsrätten – som konstaterar att det knappast går att delegera vare sig tiden eller platsen för umgänget till socialnämnden – har inte någon annan uppfattning. Tingsrätten vill samtidigt framhålla att det torde gå att i ett efterföljande verkställighetsärende fylla ut och komplettera förordnandet med både tid och plats (se RÅ 2000 ref. 30).
3. Skälen till att domen inte avkunnades vid huvudförhandlingen framgår av BB:s yttrande.

Den del av umgängesbeslutet som avsåg tid före det att domen meddelades har naturligtvis inte varit verkställbar. Det saknar å andra sidan helt praktisk betydelse då det inte funnits något att verkställa förrän domen meddelades.

Avslutande synpunkter

BB har inte handlagt de umgängesfrågor som anmälan avser på annat sätt än många andra domare ofta synes göra i den aktuella situationen, låt vara att han förstås borde ha dokumenterat uppgifterna från företrädare för familjerätten i målet. Det bör också beaktas att BB:s handläggning av de umgängesfrågor som anmälan avser präglats av att han i parternas och deras barns intresse skyndsamt velat få till stånd ett avgörande i målet. Som tingsrätten uppfattar anmälan till JO är anmälaren – såvitt avser umgänget – i första hand missnöjd med att helgumgänget med umgängesstöd inte kunde komma igång omedelbart som BB enligt honom hade lovat utan först efter ca 1 månad. Någon egentlig rättsförlust kan BB:s hantering av umgängesfrågorna därmed knappast ha inneburit för anmälaren.

Tillsammans med tingsrättens yttrande lämnades ett yttrande från rådmannen BB, där denne uppgav bl.a. följande:

Vid huvudförhandlingen den 29 september 2021 förklarade sig parterna inledningsvis positiva till att medverka till att lösa tvisten genom en samförstånds lösning. I målet fanns en mycket omfattande utredning rörande parternas och barnens förhållanden som innehöll omständigheter vilka pekade på att ett umgänge mellan AA och barnen i vart fall under en övergångsperiod borde ske med umgängesstöd enligt bestämmelserna i föräldrabalken. Dessa omständigheter berörde jag naturligtvis senare med AA under mina samtal med honom angående en eventuell överenskommelse.

Jag tog därför kontakt via telefon med familjerätten i Trelleborg, handläggaren [...], och efterhörde om det fanns möjligheter för socialnämnden att tillhandahålla ett umgängesstöd vid kommande umgängestillfällen, såvitt jag minns det i den omfattning som förordnandet i domslutet anger. Jag tror att [...] fick visst rådrum för att undersöka och överväga möjligheterna till detta och att vi något senare återkom till varandra i saken, varvid hon lämnade ett positivt besked när det gällde möjligheterna till umgängesstöd, men inte omgående kunde lämna några precisa uppgifter angående tidpunkterna för när umgänge skulle kunna äga rum. Detta berodde som jag minns det på att umgänget enligt

vad som berörts med familjerätten och parterna rent faktiskt skulle äga rum med medverkan av socialtjänstemän från en annan kommun.

Det är en uppenbar brist i min handläggning att jag inte såg till att mitt telefonsamtal med familjerätten dokumenterades på erforderligt sätt, antingen i tingsrättens handläggningssystem eller i protokollet från huvudförhandlingen. Möjligen berodde detta på att jag prioriterade att meddela parterna det positiva beskedet från familjerätten så snabbt som möjligt och sedan i efterhand glömde bort att se till att någon dokumentation kom till stånd. Parterna fick alltså ta del av en muntlig redogörelse från mig av de väsentliga delarna av samtalet.

När det gäller JO:s fråga angående domslutets förenlighet med 11 kap. 5 § RF har jag uppfattat det som att frågan tar sikte på det förhållandet att det i domslutet förordnats att parternas barn under tiden fram till den 31 december skulle ha rätt till umgänge med AA på en tid och en plats som skulle bestämmas i samråd mellan parterna och socialnämnden, dvs. utan angivande av tid och plats för umgänget.

Jag vill i sammanhanget framhålla att jag i och för sig regelmässigt haft som praxis att i domsluten ange preciserade tidpunkter för umgängen i domslut, även i de fall då parterna själva kommit överens angående ett barns rätt till umgänge. Detta är av många olika skäl det som bör tillämpas vid formuleringen av domslut. I detta fall komplicerades dock saken av att jag själv skulle gå i pension tre veckor senare och att det sedvanliga skriftliga inhämtandet av förslag på tidpunkter för umgänge med umgängesstöd från socialnämnden med efterföljande kommunikation av förslagen med parterna skulle kunna innebära att jag inte hann med att meddela någon dom innan jag slutade på tingsrätten. Under alla förhållanden skulle en kommunikation med socialnämnden och parterna avseende bestämda tider för umgänget i fråga ha inneburit att domen i målet skulle ha meddelats senare än vad som nu blev fallet. Samtidigt tedde det sig angeläget att parterna fick en dom så snabbt som möjligt. Jag valde därför att utforma den del av domslutet som avsåg barnens rätt till umgänge med AA utan angivande av preciserade tidpunkter.

Innebörden av den delen av domslutet innebär dock enligt min mening inte att tingsrätten såvitt avser umgänget med medverkan av umgängesstöd överlätit någon del av rättsskipningen till en förvaltningsmyndighet. Domslutet innebär en otvetydig skyldighet för socialnämnden att medverka till att så snart som det var praktiskt möjligt möjliggöra det umgänge som anges i domslutet, dvs. ett umgänge mellan barnen och AA med medverkan av umgängesstöd tre timmar per vecka, genom att tillhandahålla ett umgängesstöd på tider som parterna accepterade. Socialnämnden har alltså inte tilldelats någon beslutanderätt enligt förordnandet i domslutet utan endast fått ett åliggande som avser faktiskt handlande. Jag hade ingen som helst anledning att tro att socialnämnden inte skulle verkställa detta, särskilt som jag fått det ovan nämnda beskedet från nämnden.

Eftersom parterna i enlighet med utredningen i målet även i närtid hade haft omfattande kontakter med socialnämnden angående barnen och rimligtvis borde kunna fastställa tidpunkterna för umgänge i samråd med familjerätten utan större omgång, gjorde jag också bedömningen att ett umgänge med umgängesstöd skulle kunna komma till stånd relativt snabbt efter det att domen meddelades. Såvitt jag förstår inleddes även ett umgänge med umgängesstöd mellan AA och barnen efter några veckor, vilket i och för sig var en något längre tid än vad jag hade förväntat mig.

Jag var dock införstådd med att det inför ett inledande av umgänge med umgängesstöd bl.a. av rent praktiska skäl måste ske vissa kontakter mellan föräldrarna och socialnämnden samt i regel även mellan umgängesstödjare och barnen och att det därför skulle kunna ta viss kortare tid innan det faktiska umgänget kom till stånd. Jag tror dessutom att jag förklarade för parterna att det av praktiska skäl inte kunde fastställas några exakta tidpunkter för det

kommande umgänget och innehållet i domslutet gicks dessutom igenom muntligen i parternas närvaro så att de fick möjlighet att lämna synpunkter på detta. Innebörden av domslutet medför dessutom automatiskt att det rent praktiskt måste komma till stånd en kommunikation mellan parter och socialnämnd rörande tid och plats för umgängen innan detta kunde komma till stånd, vilket AA rimligen måste ha förstått.

[---]

Skälet till att domen inte avkunnades direkt i anslutning till förhandlingen var att [motpartens] ombud inte hade någon kostnadsräkning färdig vid avslutandet av förhandlingen och därför bad om att få maila in den senare under dagen. Jag godtog att hon skulle få inkomma med räkningen senare under dagen och det fanns då inte förutsättningar att avkunna domen direkt varför parterna muntligen fick beskedet att domen skulle meddelas genom att expedieras skriftligen den 6 oktober. Såvitt jag minns hade ingen av parterna några synpunkter på detta.

Tyvärr hade domslutet skrivits utifrån förutsättningen att domen skulle meddelas genom att avkunnas den 29 oktober och till följd av förbiseende från mig kom startpunkten för umgänget att i domslutet anges till den 30 september, trots att domen meddelades den 6 oktober. Jag kan bara beklaga att så blev fallet, men konstaterar även att ingen av parterna lidit någon rättsförlust på grund av felskrivningen. Självklart kunde inte domen på något sätt vara verkställbar retroaktivt när det gällde ett umgänge med umgängesstöd.

AA fick tillfälle att yttra sig över remissvaret.

Rättslig reglering m.m.

Umgänge med s.k. umgängesstöd enligt föräldrabalken

På talan av en förälder som vill umgås med sitt barn får rätten besluta om umgänge mellan barnet och föräldern (6 kap. 15 a § första stycket FB). När rätten beslutar om umgänge med en förälder som barnet inte bor tillsammans med får rätten, om barnet har behov av det, besluta att en person som utses av socialnämnden ska medverka vid umgänget, s.k. umgängesstöd (6 kap. 15 c § första stycket FB). Exempelvis kan ett barn behöva umgängesstöd vid hämtning och lämning för att slippa uppleva konfliktfyllda konfrontationer mellan föräldrarna eller för att det finns anledning anta att umgängesförälderns omsorgsförmåga i något avseende är bristande (se prop. 2009/10:192 s. 10 f.). Som för alla frågor om vårdnad, boende och umgänge är det barnets bästa som ska vara avgörande vid rättens bedömning av om det finns skäl att förordna om umgängesstöd vid umgänget (6 kap. 2 a § FB).

Ett umgänge med umgängesstöd ska vara en tillfällig åtgärd för att få relationen mellan barnet och umgängesföräldern att fungera. Domstolens beslut om umgängesstöd ska därför gälla för en viss tid och den tiden ska anges i beslutet (se 6 kap. 15 c § första stycket FB). När domstolen ska bestämma hur lång tid som umgängesstödet ska pågå måste den därför göra en prognos över framtiden och hur länge barnet förväntas ha ett sådant behov. Ett riktmärke för domstolens bedömning är att det måste kunna förväntas att umgänget kan normaliseras inom det närmaste året och lagstiftaren har därför ansett att det som huvudregel inte bör beslutas om umgänge med umgängesstöd för längre tid än ett år. (A. prop. s. 12 och 29 f.)

Innan ett beslut om umgänge med umgängesstöd meddelas ska rätten inhämta yttrande från socialnämnden (6 kap. 15 c § andra stycket FB). Av förarbetena till bestämmelsen framgår att nämndens inställning i normalfallet bör anges i ett skriftligt yttrande som ges in till domstolen. Av yttrandet bör framgå de praktiska förutsättningar som finns för genomförande av umgänge med umgängesstöd, såsom exempelvis tid, plats och personalresurser. Domstolen är inte bunden av nämndens besked om vilka förutsättningar som finns att tillgodose behovet av umgängesstöd, men nämndens ställningstagande antas ändå få stort inflytande på domstolens bedömning. (A. prop. s. 30.)

Om det behövs får rätten besluta om umgänge med umgängesstöd för tiden till dess att frågan har avgjorts genom en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft eller föräldrarna har träffat ett avtal om frågan och avtalet har godkänts av socialnämnden. Ett sådant interimistiskt beslut ska alltid omprövas i samband med att ett mål avgörs. (Se 6 kap. 20 § FB.)

Domstolarnas självständighet och prövning av rättstvister mellan enskilda

Regeringsformen innehåller bestämmelser som reglerar domstolarnas självständighet i den rättskipande verksamheten och deras ställning till andra myndigheter. Av 11 kap. 3 § RF följer att ingen myndighet, inte heller riksdagen, får bestämma hur en domstol ska döma i det enskilda fallet eller hur en domstol i övrigt ska tillämpa en rättsregel i ett särskilt fall. Vidare får inte rättstvister mellan enskilda utan stöd av lag avgöras av andra myndigheter än domstolar (11 kap. 5 § RF). JO har vid upprepade tillfällen understrukt att en domstol löser en rättstvist mellan föräldrarna när den avgör en fråga om umgänge och att det saknas författningsstöd som gör det möjligt för domstolen att delegera sitt beslutsfattande om umgänge till någon annan. Förordnanden som inneburit att tingsrätten har överlämnat åt socialnämnden att bestämma tidpunkten för umgänget eller där tingsrätten lämnat öppet under vilka dagar och på vilka platser umgänget skulle äga rum – eller där detta skulle bestämmas i samråd med föräldrarna och umgängesstödet – har därmed inte ansetts vara lagligen grundade (se t.ex. JO 2015/16 s. 86, protokollen från JO:s inspektioner av Eksjö tingsrätt den 5–7 april 2016, dnr 1677-2016, respektive Lunds tingsrätt den 19–21 november 2019, dnr 7403-2019, samt mitt beslut den 19 januari 2021 med dnr 1325-2020).

Tidpunkt för meddelande av dom m.m.

När en huvudförhandling i ett tvistemål har ägt rum ska samma eller sist nästa helgfria dag överläggning hållas och, om det är möjligt, domen beslutas och avkunnas. Om det på grund av målets beskaffenhet krävs rådrum för domens beslutande eller avfattande får rätten besluta om anstånd. Finns det inte något synnerligt hinder ska domen dock avfattas skriftligen och meddelas inom två veckor efter förhandlingens avslutande. Detta framgår av 17 kap. 9 § rättegångsbalken, RB. Huvudregeln är följaktligen att domen ska meddelas i omedelbar anslutning till överläggningen och att anstånd som utgångspunkt kan

beslutas med högst två veckor. Skäl att skjuta upp domens beslutande kan vara att någon rättsfråga i målet är svårlöst och kräver betänketid, att utredningen i målet är av mera invecklad och omfattande beskaffenhet eller att det behövs tid för att skriftligen avfatta domen (se Fitger m.fl. Rättegångsbalken, 2022, version 93, JUNO, kommentaren till 17 kap. 9 §).

Av 5 § förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol framgår bl.a. att det under handläggningen av ett mål eller ärende fortlöpande ska registreras vilka handlingar som kommer in till domstolen, vilka åtgärder som domstolen utför i målet eller ärendet och vad som i övrigt förekommer i detta.

Bedömning

Frånvaron av ett skriftligt yttrande enligt 6 kap. 15 c § föräldrabalken

Tingsrätten meddelade den 6 oktober 2021 dom i ett vårdnads- och umgänges mål där anmälaren var part. Domen innehöll bl.a. ett förordnande om umgänge mellan anmälaren och dennes barn samt att det inledningsvis skulle ske med umgängesstöd. Tingsrätten beslutade också att domen i vårdnads- och umgängesdelen fick verkställas utan hinder av att den inte fått laga kraft.

Av utredningen framgår att parterna vid huvudförhandlingen träffade en samförståndslösning i enlighet med domslutet. Rätten bestod av rådmannen BB, som alltså dömde utan nämnd. Till grund för den del av domslutet som avsåg umgänge med umgängesstöd låg de muntliga kontakter som BB hade haft med en företrädare för socialnämnden i samband med diskussionerna om en samförståndslösning. Det är klarlagt att BB inte dokumenterade vad som sades vid de samtalen.

Som framgår av redogörelsen för den rättsliga regleringen ska ett yttrande från socialnämnden inhämtas innan rätten meddelar ett beslut om umgänge med umgängesstöd. I ett beslut den 19 januari 2021 gjorde jag vissa uttalanden om bl.a. utformningen av beslut om umgänge med umgängesstöd (JO:s dnr 1325-2020). När det gäller socialnämndens yttrande enligt 6 kap. 15 c § FB i frågor om umgängesstöd framhöll jag följande:

Jag vill framhålla att syftet med ett yttrande från socialnämnden är att säkerställa att det finns förutsättningar för att ett umgänge med umgängesstöd kan genomföras i enlighet med domstolens bedömningar av vad som kan anses mest förenligt med barnets bästa i det enskilda fallet. Om tingsrätten t.ex. bedömer att ett visst umgänge med umgängesstöd under en inledande period ska äga rum en gång per vecka för att sedan öka till ett par gånger per vecka och tiden för varje umgängestillfälle i samband med det ska bli längre, bör det vara förutsättningarna för detta som yttrandet ska avse. Genom yttrandet ska en domstol sålunda kunna få del av socialnämndens bedömning av i vilken omfattning det finns möjlighet för socialnämnden att utse ett umgängesstöd som är lämpligt för det enskilda barnet. Vidare bör yttrandet behandla om det finns några särskilda omständigheter som domstolen behöver känna till. Det kan röra språkkunskaper och när ett sådant umgängesstöd därmed är tillgängligt eller särskilda behov hos umgängesföräldern eller barnet. Även andra arrangemang kring umgänget kan behöva belysas och hanteras, t.ex. vid skyddade personuppgifter hos någon av de berörda personerna.

Även om regleringen innebär att socialnämndens inställning och upplysningar i normalfallet bör anges skriftligt, finns det som tingsrätten påpekat inte något uttryckligt krav i föräldrabalken på att domstolen ska inhämta uppgifterna på det sättet. Det kan säkerligen förekomma situationer där det kan vara tillräckligt med muntlig uppgiftsinhämtning. Detta gäller enligt min mening emellertid främst när domstolen t.ex. behöver komplettera ett tidigare ingivet skriftligt yttrande eller ta reda på när ett umgänge med umgängesstöd skulle kunna starta. Socialnämndens yttrande ska dock utgöra det underlag som ger domstolen möjlighet att bedöma om det är lämpligt och praktiskt möjligt att besluta om att ett umgänge ska förenas med umgängesstöd. Till skillnad från ett skriftligt yttrande finns det vid en muntlig kontakt en risk för missförstånd om vilka praktiska förutsättningar det finns för ett sådant umgänge, liksom en risk för att vissa upplysningar som är relevanta för bedömningen inte kommer fram vid samtalet. Detta medför enligt min mening att domstolen regelmässigt bör begära ett skriftligt yttrande och endast undantagsvis inhämta muntliga upplysningar. Om det är muntliga upplysningar som ligger till grund för rättens ställningstagande måste uppgifterna vidare, som jag återkommer till nedan, dokumenteras noggrant.

I sitt remissvar har tingsrätten förklarat att ett yttrande enligt 6 kap. 15 c § FB inhämtades i målet genom de muntliga kontakterna vid huvudförhandlingen mellan BB och företrädare för socialnämnden. Det är inte helt klart vilka uppgifter som lämnades, eftersom det inte finns någon dokumentation från dessa kontakter. Utifrån det som BB har uppgett om sina minnesbilder ska en företrädare för socialnämnden ha lämnat ett positivt besked om möjligheterna till umgängesstöd, men inte några precisa uppgifter om när umgänget skulle kunna äga rum eller när det kunde starta. Som jag nyss har understrukt är sådana upplysningar av stor betydelse för såväl domstolen som för parterna och ska ingå i ett yttrande från socialnämnden. Jag ifrågasätter därför att de muntliga upplysningar som BB inhämtade var sådana att de uppfyllde kravet på ett yttrande enligt 6 kap. 15 c § FB.

Bristande dokumentation

Om rätten väljer att inhämta muntliga uppgifter i ett mål förutsätter detta givetvis att uppgifterna också dokumenteras på ett ändamålsenligt sätt. När uppgifterna, som i detta fall, är avsedda att utgöra en del av rättens beslutsunderlag gör sig dokumentationsplikten särskilt starkt gällande. Jag delar därför tingsrättens bedömning att den uteblivna dokumentationen av uppgifterna från socialnämnden utgjort en brist i handläggningen av det aktuella målet. Det förhållandet att samtalen inte dokumenterades har bl.a. medfört att det inte går att dra några säkra slutsatser om vilken information som förmedlades till parterna. Med hänsyn till att utformningen av domslutet i den här delen dessutom lett till oklarheter för parterna om när umgänge kunde komma i gång har bristen fått klart negativa konsekvenser. Det är naturligtvis inte godtagbart.

Beslutet om umgängesstöd har saknat laglig grund

I tingsrättens dom förordnades om umgänge mellan anmälaren och barnen och att det under en inledande tremånadersperiod skulle ske under tre timmar varje vecka med hjälp av umgängesstöd på en tid och en plats som bestämdes i samråd mellan parterna och socialnämnden. Rättstvister mellan enskilda får inte utan stöd av lag avgöras av andra myndigheter än domstolar (11 kap. 5 § RF). Det är rättsens uppgift att bestämma tiden och närmare ordning för umgänget, och som tingsrätten noterat i sitt remissvar saknas det lagstöd som gör det möjligt för en domstol att på detta sätt delegera sitt beslutsfattande om umgänge till en socialnämnd. Förordnandet var således inte lagligen grundat och jag är kritisk till detta.

Några frågor om tidpunkten för domen

Parterna kom fram till en samförståndslösning vid huvudförhandlingen. Tingsrättens uppgift bestod därmed i allt väsentligt av att, med beaktande av den rättsliga regleringen och utredningen i målet, pröva om överenskommelsen var förenlig med barnens bästa. Om en domstol anser att så är fallet bör utgångspunkten vara att domen därefter ska avkunnas i enlighet med parternas gemensamma begäran (se 17 kap. 9 § RB). För det talar i det aktuella fallet också att parterna ska ha varit överens om att umgänget skulle påbörjas redan samma helg, låt vara att det inte är tydligt vilken information som BB lämnade parterna i frågan om umgängesstöd. Jag noterar i detta sammanhang vidare att domen även innehöll ett förordnande om att barnen skulle ha rätt till umgänge via Messenger tre gånger i veckan (punkten 2. b. i domslutet) samt ett förordnande om att det som tingsrätten beslutat om vårdnad och umgänge skulle gälla utan hinder av att domen inte fått laga kraft, dvs. omedelbart. BB bedömde att det fanns förutsättningar att få till stånd ett umgänge relativt snart efter att domen hade meddelats och ansåg att det framstod som angeläget att parterna fick en dom så snabbt som möjligt. Det finns enligt min mening alltså flera omständigheter som medför att domen lämpligen borde ha getts tidigare än vad som blev fallet. Det förhållandet att ombudet inte hade möjlighet att lämna in sin kostnadsräkning vid huvudförhandlingen medför inte någon annan bedömning från min sida. Ett ombud har förstås rätt att få skäligen tid på sig, men det bör många gånger räcka att domstolen ger denne tillfälle att skicka in räkningen senare samma dag. Även i sådana fall kan då domen avkunnas eller meddelas i närmare anslutning till förhandlingen.

BB meddelade domen en vecka efter huvudförhandlingen. Den kom då att innehålla ett förordnande om umgänge för en tid som redan hade passerat. Även om detta framstår som ett rent förbiseende vill jag framhålla vikten av att den ansvariga domaren alltid iakttar noggrannhet vid utformningen av domar och beslut.

Som jag tidigare har lyft fram är syftet med umgängesstöd att det ska bidra till trygghet för barnet och att det, som för alla frågor om vårdnad, boende och umgänge, är barnets bästa som ska vara avgörande. Följden av att det dröjde

innan domen meddelades och umgänget således kunde komma igång torde ha blivit att barnen fick tillgång till ett umgängesstöd, en insats som var beslutad i deras intresse, under en kortare period än vad parterna och tingsrätten avsett. Det är beklagligt.

Det som har framkommit i övrigt i ärendet ger inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.